

Samuraj

Šúsaku
Endó

VYŠEHRAĐ

Samuraj

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.vysehrad.cz
www.albatrosmedia.cz

Šúsaku Endó
Samuraj – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2018

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS **MEDIA**

ŠÚSAKU ENDÓ
SAMURAJ

Samuraj

Šúsaku
Endó

VYŠEHRAĐ

Tato kniha vychází s podporou
Ministerstva kultury ČR.

Supported by
The Japan Foundation

Kniha vychází s laskavým přispěním
nadace

JAPANFOUNDATION
国際交流基金

Kapitola 1

Začalo sněžit.

V podvečer, když se setměla obloha, z níž skrze trhliny v mracích pronikaly na kamenité koryto řeky slabé paprsky slunce, vše náhle ztichlo. K zemi tančily dvě a pak tři sněhové vločky.

Ty mījely rolnické oděvy samuraje a jeho mužů, kteří káceli strom, a jako by si stěžovaly na pomíjivost života, otíraly se o jejich tváře a ruce a hned zase mizely. Když však tito lidé nadále mlčky máchali sekerami, začaly padat všude kolem, jako by si jich už nechtěly všímat. Spolu se sněhem se začal šířit večerní opar a vše v dosahu jejich zraku zšedlo.

Samuraj a jeho muži brzy přestali pracovat a naložili si otepi dřeva na záda. Byly to zásoby dříví na bezprostředně se blížící zimu. Šli v řadě za sebou jako mravenci podél kamenitého koryta řeky zpět do mokřadu a sníh jim už padal i do tváře.

Na konci mokřadu obklopeného vyschlými kopci ležely tři vesnice. Za každou vesnicí byl další kopec a před ní se vždy rozkládalo pole. To proto, aby z každého domu mohli sledovat, zda do mokřadu nevstoupil někdo cizí. V domech se slaměnými střechami, které byly natěsnány jeden vedle druhého, jako by je k sobě někdo namačkal, viselo pod stropem mřížování pletené z bambusu, na kterém se sušilo dříví a vysoká tráva. Uvnitř domů to páchlo jako ve chlěvě a byla tam tma.

Samuraj věděl o těchto třech vesnicích úplně všechno. Tyto vesnice i veškerou půdu totiž získala jeho rodina od jejich pána jako léno v generaci jeho otce. Nyní jakožto hlava rodiny musel

v případě, že přišel knížecí rozkaz, shromáždit několik rolníků, a pokud by náhodou začala bitva, musel se s nimi urychleně dostat do sídla svého patrona, pana Išidy.

Samurajův dům byl v porovnání s domy, ve kterých žili rolníci, mnohem lepší, ale i tak se nejednalo o nic víc než o několik budov se slaměnými střechami spojenými dohromady. Od rolnických domů jej odlišovalo několik kůlen a velký chlív, a také to, že byl obehnaný hliněným náspem. Ale i když byl obehnaný hliněným náspem, dům samozřejmě nesloužil k válčení. Na hoře na severní straně mokřadu byly rozvaliny samurajské pevnosti, kterou kdy si jejich kníže zbořil, aby tuto oblast ovládl, ale války po celém Japonsku už ustaly a teď, když se stal nejmnocnějším knížetem celé oblasti Mičinoku, nepotřebovala takové opevnění ani rodina tohoto samuraje. Navíc navzdory rozdílům ve společenském postavení pracoval samuraj s ostatními na poli a v horách zas se svými muži páčil uhlí. Také jeho manželka se s ostatními ženami starala o krávy a koně. Celkem se musela knížeti platit roční daň ve výši šedesáti pěti *kanů*^{*}, z toho šedesát *kanů* z výnosů rýžových polí a pět *kanů* z polí ostatních.

Chvílemi sněžení přecházelo ve vánici. Stopy nohou samuraje a jeho mužů zanechávaly na dlouhé cestě tu a tam šmouhy. Nikdo se nesnažil zbytečně mluvit, kráčeli jako stádo poslušných krav. Když došli k malému dřevěnému mostu zvanému Nihonsugi, spatřil samuraj Jozóa, který měl vlasy bíle zaváté sněhem stejně jako oni a stál tam jako socha Buddhy uprostřed pláně.

„Je tady Druhý pán.“

Samuraj přikývl, sundal ze zad otep dříví a položil ji k Jozóovým nohám. Stejně jako tváře místních rolníků měla i ta jeho zapadlé oči a vystouplé lícní kosti, působila zemitě. Stejně jako

* 1 *kan* odpovídá přibližně 1 desetíně 1 *koku*, což byla v období Tokugawa (1603–1868) měrná jednotka, jíž se vyměřoval výnos půdy v jednotlivých knížectvích a panstvích. 1 *koku* označovalo množství rýže, kterou spotřeboval jeden člověk za 1 rok (asi 180 litrů rýže). Na *koku* a *kany* se přepočítával i výnos z jiných než rýžových polí.

rolníci toho příliš nenamluvil a své pocity dával najevo jen zřídka. Byl sice hlavou rodiny, ale kdykoli přišel jeho staříčkový strýc, kterému všichni říkali Druhý pán, cítil se sklíčeně. Navzdory tomu, že se po smrti svého otce stal hlavou rodiny Hasekura, o všem se radil a o všem rozhodoval se svým strýcem. To proto, že strýc se spolu s jeho otcem účastnil několika bitev, které vedl jejich pán. Když byl samuraj ještě dítě, seděl jednou strýc vedle ohniště a s tvářemi rudými od popíjení *sake* řekl:

„Podívej, Roku,“ a ukázal mu zahnědlou jizvu na stehně. Byla to stopa po střele utrpené během bitvy na Suriagehaře, kde spolu s knížetem bojoval proti rodu Ašina, což byl věčný zdroj jeho pýchy. Ale i tento strýc během posledních čtyř, pěti let sešel. Tu a tam se objevil v jeho domě, kde popíjel *sake* a soustavně na všechno nadával. Když se dostatečně vypovídal, táhl za sebou svou zjizvenou pravou nohu zpět domů.

Samuraj za sebou nechal své muže a stoupal cestou do kopce ke svému domu. Sněhové vločky kroužily po širé šedé obloze a hlavní budova a kůlny spolu s dalšími budovami se před ním vznášely jako černý hrad. Když prošel kolem stáje, praštil jej do nosu zápach sena smíšeného s koňským trusem. Koně, kteří poznali podle kroků svého pána, kopali do podlahy. Když samuraj došel ke dveřím do hlavní budovy, zastavil se, pečlivě si z rolnického oděvu smetl sníh a vešel dovnitř. U zapuštěného ohniště seděl strýc se svou zchromlou pravou nohou nataženou před sebe a hřál si ruce nad ohněm. Vedle něj způsobně seděl samurajův dvanáctiletý nejstarší syn.

„To jsi ty, Roku?“ , oslovil strýc samuraje. Kašlal při tom a zakrýval si ústa pěstí, jako by se dusil kouřem. Když svého otce spatřil nejstarší syn Kanzaburó, uklonil se a utíkal směrem do kuchyně, jako by to pro něj bylo vysvobození. Kouř stoupal kolem háku na kotlík až k sazemi zašpiněnému stropu. U tohoto začouzeného ohniště došlo v jeho době i za generace jeho otce k různým důležitým rozhodnutím a soudily se zde i spory vesničanů.

„Byl jsem v Nunozawě a viděl se tam s panem Išidou.“

Strýc znovu trochu zakašlal, a pak pokračoval:

„Pan Išida říkal, že z Eččú zatím nedostal žádnou odpověď ohledně pozemku v Kurokawě.“

Samuraj mlčky lámal suché větve z hromady vedle ohniště. Naslouchal tomuto pronikavému zvuku, aby vydržel strýcovy věčné připomínky. Nemlčel proto, že by nic necítil, nebo si nic nemyslel. Nebyl jen zvyklý ve svém obličejí projevoval city a nerad druhým odporoval. Ale ještě více jej deprimovalo strýcovo věčné ulpívání na věcech, které se odehrály dávno v minulosti.

Před deseti lety, když kníže vybudoval nový hrad, nové hradní město a přerozděloval léna, daroval samurajově rodině tento mokřad se třemi vesnicemi místo pozemku v Kurokawě, kde jeho předkové žili po generace. Kníže je přesídlil z původního území do této chudé části země s úmyslem tuto zaostalou oblast rozvíjet, ale samurajův otec si to vysvětloval po svém. Když si regent Hidejoši podrobil jejich knížete, skupina samurajů, kteří s touto situací nebyli spokojeni, se pod vedením rodů Kasai a Ózaki dopustila vzpoury. Přidalo se k nim tehdy i několik vzdálených příbuzných z jejich rodu. A protože otec poraženým samurajům poskytl přístřešek a pomohl jim utéct, kníže, který si to nejspíš pamatoval, mu místo pozemku v Kurokawě přidělil tuto pustinu. Aspoň to si jeho otec myslel.

Suché větve, které házel do ohniště, praskaly jako žehrání a nespokojenost jeho otce a strýce s tímto zacházením. Otevřely se dveře a z kuchyně vyšla samurajova manželka Riku, která před oba tiše položila šálky *sake* a bobovou pastu na suchých magnóliových listech. Když viděla, jak se strýc tváří a jak její manžel mlčky láme suché větve, bylo jí naprosto jasné, co je tématem hovoru dnešního večera.

„Poslouchej, Riku,“ obrátil se na ni strýc, „budeme muset nadále žít v téhle pustaře.“

Pustara v jazyce této oblasti označovala zanedbanou pustinu. Pole, zalévaná kamenitou řekou, na nichž šlo kromě skromné úrody rýže a obilí sklízet pouze proso a ředkev. Navíc oproti jiným

místům sem zima přicházela mnohem dříve a byla tužší. Brzy budou tento mokřad, kopce i lesy pohřbeny hluboko pod čistým bílým sněhem, lidé budou muset za dlouhých nocí ve svých temných domech se zatajeným dechem naslouchat skučení větru a čekat na jaro.

„Kdyby byla alespoň nějaká bitva. Kdyby byla nějaká bitva, mohli bychom se vyznamenat v boji a vysloužit si větší území.“

Strýc pokračoval ve svém obvyklém lamentování a třel si při tom svá vyzáblá kolena. Ale doba, kdy se jejich pán od úsvitu do soumraku oddával válčení, byla již tatam. Bez ohledu na to, jak tomu bylo na západě, celý východ země se podřídil nadvládě knížete Tokugawy*, takže ani jejich pán, nejmnocnější kníže v provincii Mičinoku, nemohl svá vojska uvádět do pohybu jen tak, jak by si přál.

Samuraj a jeho žena lámali suché větve a naslouchali strýcovu nekonečnému vyprávění, ve kterém se snažil svou nespokojenost, již neměl kde vypustit, zahnat popíjením *sake*, samomluvou a historkami o vlastních vojenských úspěších. Tyto historky i všechny výtky slyšeli už nesčetněkrát, přišly jim jako plesnivé jídlo, které tento stařec jedl jen proto, aby mohl žít dál.

Krátce před půlnocí nechal samuraj strýce doprovodit dvěma muži domů. Když otevřeli dveře, v mracích se překvapivě udělala trhlinka, kterou prosvítal měsíc, a už nesněžilo. Pes štěkal, dokud strýc nezmizel z dohledu.

V mokřadu se více než války obávali hladomoru. Ještě byli naživu starci, kteří si bolestně pamatovali zkázu způsobenou mrazem, který kdysi postihl tuto oblast.

Vyprávěli, že zima toho roku byla nezvykle teplá, jako by bylo jaro, a hora na severozápadě byla věčně zahalena mlžným oparem,

* Tokugawa Iejasu (1543–1616), poslední ze tří sjednotitelů Japonska po stoletém období věčných válek, tzv. období válečných knížectví, a zakladatel tokugawského šógunátu, který přetrval až do roku 1868.

takže byla sotva vidět. Když ale po jaru přišlo období dešťů, déšť neustával, a i když nastalo léto, rána a večery byly každý den tak chladné, že se ani svléknout donaha nemohli. Výhonky na polích nechtěly růst, spousty jich uvadly.

Nebylo co jíst. Vesničané v mokřadu jedli kořínky puerarie nasbírané na horách a také otruby, seno a stonky fazolí, které jinak sloužily jako krmivo pro koně. Když vyčerpali i ty, zabili tolik drahocenné koně, zabili psy a zaháněli hlad i kůrou stromů a plevem. A když snědli i to, rodiče, děti, manželé a manželky se vydali rozdílnými cestami pryč z vesnice za potravou. Těm, kteří padli hladem na cestě, nedokázali jejich blízcí ani příbuzní pomoci, nechali je tam jen tak ležet. Brzy jejich mrtvolu sežrali divocí psi a vrány.

Od doby, co tuto oblast obdržela v léno samurajova rodina, k takovému hladomoru sice nedošlo, ale jeho otec přiměl vesničany, aby ve všech domech naplnili slaměné pytle kaštany, žaludy a prosem opadaným z klasů, a rozkázal, ať je uskladní na stropních trámecích. Kdykoli samuraj spatřil tyto pytle, vybavila se mu místo upjatého strýce laskavá tvář jeho mnohem chytřejšího otce.

Ale také s bolestí vzpomínal na úrodnou půdu zděděnou po předcích, když říkával: „Kdybychom žili v Kurokawě, přežili bychom, i kdyby byl špatný rok...“ Je to rovina dávající bohatou úrodu obilí jen s minimem úsilí. Ale v téhle pustaře jsou hlavními plodinami ječmen, proso a ředkev, a ani ty nemohli jíst každý den. Museli jimi platit každoroční daň svému knížeti. I v samurajově domě byly dny, kdy měli k jídlu jen ředkvové listy s obilím nebo prosem. Rolníci se pak živili divokou cibulí a pažitkou.

Avšak samuraj, navzdory otcovým a strýcovým stížnostem, nechoval k této pustaře nenávisť. Byla to první půda, kterou po smrti svého otce spravoval jako hlava rodiny, a rolníci, kteří měli stejně zapadlé oči a vystouplé lící kosti jako on, pracovali mlčky od časného rána až do večera jako dobytek, nikdy se nehádali ani neprali. Obdělávali svá neúrodná pole a nikdy se nezpозdili při odvádění daní, i když to bylo na úkor jídla pro sebe. Když se samuraj s tě-

mito rolníky bavil, zapomínal na rozdíly v jejich postavení, cítil, že je s nimi něco spojuje. Měl za to, že jeho jedinou předností je houževnatost, avšak rolníci byli poslušnější a dokázali toho vydržet mnohem víc než on.

Občas samuraj vyšplhal se svým nejstarším synem Kanzaburóem na kopec, který se rozkládal severně od jejich domu. Pohřbeny v trávě tam byly rozvaliny pevnosti, kterou si vystavěl venkovský samuraj, jenž tuto oblast kdysi ovládal. Ve vyschlém příkopu skrytém v křoví nebo na náspu pod vrstvou suchého listí občas našli spálenou rýži nebo rozbitou misku. Z vrcholu kopce byly vidět celý mokřad i osada. Byla to smutná až dojemná země. A vesnice jakoby zmačkaná.

(Tohle je... moje země,) řekl si samuraj v duchu sám pro sebe. Pokud nedojde k žádné válce, budu tady asi žít celý život jako můj otec. A až umřu, bude stejným způsobem jako hlava rodiny žít i můj nejstarší syn. Nikdy, po celý náš život, se od tohoto místa neodpoutáme.

Někdy chodil spolu s Jozóem do malé mokřiny na úpatí stejné hory lovit ryby. Na konci podzimu pozoroval, jak v této mokřině zarostlé tmavým rákosem mezi hnědým vodním ptactvem mávají křídly tři, čtyři bílí ptáci s dlouhým krkem. Tyto bílé labutě přilétly přes moře z daleké země, kde je tuhý mráz. Na jaře pak tito stěhovaví ptáci svá křídla zas doširoka roztáhli, vytančili na oblohu nad mokřadem a odletěli. Kdykoli samuraj tyto ptáky pozoroval, bezděčně jej napadalo, že znají země, které on v životě nenavštíví, avšak necítil vůči nim závist.

Od svého patrona, pana Išidy, dostal pozvání na hrad. Stálo v něm, ať se dostaví do Nunozawy, že s ním chce něco probrat.

Rodina pana Išidy byla rodem, který se v minulosti opakovaně utkal s předky jejich knížete, ale teď byl pan Išida považován za mocného vazala patřícího k jeho hlavním oporám.

Samuraj spolu s Jozóem opustili mokřad brzy ráno, kolem poledne pak dorazili do Nunozawy. Padal mrazivý déšť a v příkopu kolem hradeb se bez ustání vytvářely a zase mizely kruhy. Poté, co si chvíli odpočinul v předsáli, uviděl se s panem Išidou.

Když se zavalitý pan Išida oblečený v krátkém kabátku posadil, usmál se na samuraje, který měl obě ruce způsobně položené na černě se lesknoucí dřevěné podlaze, a zeptal se, jak se vede jeho strýci.

„Před pár dny si tady také stěžoval na všechno možné,“ zasml se vesele. Samuraj omluvně sklopil hlavu. Až do dnešního dne, kdykoli jeho otec nebo strýc přišli žádat o opětovné přidělení kurokawského léna, předal pan Išida jejich žádost do hradu. Potom se ale samuraj od pana Išidy dozvěděl, že takových žádostí přichází od vazalů spousty a že se tam hromadí k posouzení Rady starších. Pokud se nejednalo o něco opravdu závažného, tak se nejspíš taková žádost k jejich knížeti ani nedostala.

„Chápu pocity starého pána,“ zmizel najednou panu Išidovi úsměv z tváře. „Žádné bitvy už nebudou. Kníže Tokugawa má v úmyslu věnovat péči Ósace a náš kníže je v tom s ním zajedno,“ řekl trochu důrazněji. „To mě sem povolal jenom proto, aby mi řekl tohle?“ pomyslel si samuraj. Chtěl ho pan Išida jen informovat, že podávání dalších žádostí je zbytečné?

Nahromaděný smutek se mu rozlil v prsou jako voda. On sám měl tento mokřad rád, ale ani jediný den nezapomněl na zemi prosycenou potem a vzpomínkami jeho předků. Teď, když mu pan Išida jasně sdělil, že to mají vzdát, se mu před očima vybavila smutná tvář jeho zesnulého otce. Stejně tak si vzpomněl na strýcův zatrpklý výraz.

„Je to sice obtížné, ale měl bys toho starce nějak přesvědčit. Starý pán se prostě nedokáže smířit se změnami, které se ve světě udály.“

Pan Išida se s opravdovou lítostí zadíval na samuraje, jenž upíral pohled před sebe.

„Ale to není jen tvoje rodina, komu Rada starších říká, ať to vzdáte. Mezi nižšími vazaly jsou spousty jiných, kteří žádají stejným způsobem o navrácení svých bývalých území, a hlavní vazalové z Rady starších se tím opravdu vážně zabývají. Kdyby však museli vyhovět každé svévolné žádosti, zavládl by v celém systému přidělování lén zmatek.“

Samuraj nechával dlaně spočínuté způsobně na kolenou, díval se před sebe a poslouchal pana Išidu.

„Ale povolal jsem tě sem dnes z jiného důvodu,“

začal pan Išida najednou mluvit o něčem zcela jiném, aby nemuseli pokračovat v hovoru o kurokawském území.

„Brzy přijdou nové instrukce o pracovní službě. Možná ti předám zvláštní požadavky přímo pro tebe. Nezapomeň na to.“

Samuraj nechápal, proč mu najednou něco takového říkal. Uklonil se a chystal se odejít, ale pan Išida ho ještě zadržel a začal mu vyprávět o tom, jak nyní vzkvétá Edo. Minulý rok se jednotlivá knížata sama zhostila úkolu přestavět edský hrad pro šóguna. Část zodpovědnosti padla i na jejich knížete a poslední dobou pan Išida, pan Watari, pan Širaiši a další významní vazalové museli střídavě sloužit v Edu.

„V Edu začal přísný hon na křesťany. Cestou zpátky jsem zcela náhodou viděl, jak je zrovna vodili ulicemi.“

I samuraj dobře věděl, že kníže Tokugawa, otec současného šóguna*, zakázal šíření křesťanství v državách spravovaných přímo šógunátem. V důsledku toho se vyhoštění věřící přesouvali do západních provincií nebo na severovýchod, kde žádné zákazy neplatily. Samuraj často slyšel o křesťanech pracujících ve zlatých dolech a na dalších místech území jejich knížete.

Vězni, které viděl pan Išida, byli posazeni na pracovních koních s malými papírovými vlajkami, vedli je zrovna hlavní ulicí

* Tokugawa Hidetada (1579–1632) byl šógunem od roku 1605 až do své abdikace v roce 1623, ale až do roku 1616 byl faktickým vládcem Japonska jeho otec Tokugawa Iejasu.

ve vesnici směrem na popraviště. Když projížděli ulicemi, bavili se se svými známými mezi přihlížejícími, nevypadalo to, že se nějak zvlášť bojí smrti.

„Bylo mezi nimi několik cizáckých padres. Viděl jsi někdy křesťana nebo padreho?“

„Neviděl.“

I když samuraj poslouchal vyprávění pana Išidy, nevyvolalo to v něm o křesťanské vězně sebemenší zájem. Ani křesťanství samotné ho nezajímalo. Se zasněženým mokřadem, v němž žil, nemělo nic společného. A lidé z mokřadu za celý život žádného věřícího, který utekl z Eda, nikdy nespatrií.

„Je mi líto, že se budeš vracet domů v takovém dešti.“

Pan Išida se s odcházejícím samurajem loučil laskavě jako otec. Venku na samuraje poslušně jako pes čekal Jozó, který měl přes sebe přehozenou slaměnou pláštěnku promočenou studeným deštěm. Byl o tři roky starší než jeho pán, vyrostli spolu ve stejném domě, celý život sloužil jeho rodu. Když už samuraj seděl na koni, myslel na měsícem zalitý mokřad, do něhož se vrátí. Ze sněhu, který napadal před několika dny, bude zmrzlý led třpytící se v temnotě, v domech rolníků bude ticho jako v hrobě. Pouze jeho žena Riku a tři, čtyři další lidé budou vzhůru, budou čekat u zapuštěného ohniště na jeho návrat. Až uslyší jeho kroky, začne štěkat pes a ve stáji, která čpí zatuchlým senem, se probudí koně a začnou asi vyhazovat svými kopyty.

Puch zatuchlého sena zaplavoval také věžeňskou celu, ve které seděl misionář. Mísil se s tělesným potem a zápachem moči věřících, kteří zde byli vězněni až dosud, a směsice těchto pachů ho co chvíli silně štípala do nosu.

Od včerejšího dne přemítal, zda ho popraví, nebo jestli ho propustí. Zvažoval tyto alternativy s ledovým klidem jako obchodník, jenž zkoumá dva talířky zlatého prášku, aby určil, který je těžší.

Pokud bude jeho život ušetřen, bude to proto, že je pro vládce této země užitečný. Doposud ho využívali jako tlumočníka, kdykoli přijeli vyslanci z Manily, a faktem bylo, že v Edu už nezůstali žádní misionáři, kteří by uměli tak plynule japonsky jako on. Pokud si ti chamtiví Japonci přáli pokračovat ve výnosném obchodu s Manilou a s Novým Španělskem (Mexikem) na druhé straně Tichého oceánu, nemohli si dovolit se ho zbavit, protože mohl posloužit jako most při jejich vyjednáváních. (Zemřu, pokud je to Tvá vůle.) Misionář zvedl hlavu hrdě jako jestřáb. (Ale Ty moc dobře víš, jak mě církev v Japonsku potřebuje.)

Ano. Stejně jako vládci této země potřebují jeho služby, stejně tak ho potřebuje i Pán. Po tváři se mu rozlil samolibý úsměv. Misionář si byl vědom svých vlastních schopností. Jako edský provinciál Pavlova řádu vždy cítil, že až dosud byly neúspěchy misionářského úsilí v Japonsku způsobeny chybováním Petrova řádu, který stál celou dobu ve všem proti jeho bratrstvu. Přestože se kněží Petrova řádu snažili být vždy, i v těch nejtriviálnějších věcech političtí, ve skutečnosti o politice nic nevěděli. Po šedesáti letech obracení na víru postavili v Nagasaki kostely s nezávislou správnou a soudní mocí, a vyvolali tak obavy japonských vládců a zaseli sémě nedůvěry.

(Kdybych byl biskup, tak bych se takové hlouposti nedopustil. Kdybych byl japonským biskupem...)

Když si tato slova začal v duchu říkat, zčervenal jako mladá dívka. Uvědomil si, že v něm v jisté podobě nadále zůstávají světské ambice a ješitnost. V jeho tužbě stát se biskupem a obdržet z Vatikánu plnou odpovědnost za misionářskou činnost v Japonsku byl jistý druh egoismu.

Misionářův otec byl vlivným členem městské rady v Seville a mezi jeho předky byl i místokrál pro Panamské ostrovy. Jiný byl nejvyšším inkvizitorem. A jeho dědeček se podílel na podmanění Západní Indie. Teprve po příchodu do Japonska si uvědomil, že krev politiků v jeho žilách jej vybavila nadáním, které obyčejní řeholníci postrádají. Dokázal se ukázat před knížetem Tokugawou

nebo šógunem bez známek podřízenosti, číst myšlenky šógunových prohnaných členů Rady starších a získat je na vlastní stranu.

Byla jen škoda, že kvůli tlaku Petrova řádu mu doposud bylo upřeno velké jeviště, na kterém by mohl předvést tyto zděděné vlohy. Věděl, že kněží Petrova řádu nedokázali obratně manipulovat s Hidejošim ani s knížetem Tokugawou a dokonce neuspěli ani v usmíření buddhistických mnichů, kteří pronikli na edský hrad, a namísto toho zaseli mezi těmito mocnými lidmi sémě nepřátelství a nedůvěry. Z toho důvodu, přestože se styděl za vlastní ambice, nemohl potlačit svou touhu stát se biskupem.

(Šíření evangelia v téhle zemi je boj. Když jsou na bitevním poli neschopní velitelé, je zbytečně prolévána krev vojáků.)

Misionář proto musí zůstat v této zemi živý. Když se skrýval, dozvěděl se, že bylo zadrženo pět věřících, ale on se i z tohoto důvodu rozhodl podobnému osudu vyhnout.

(Pokud mě však už nepotřebuješ,) říkal si a třel si své zdřevěnělé nohy, (můžeš mě k sobě kdykoli povolat. Sam nejlépe víš, že na mém životě nelpím.)

O nohu, kterou si právě masíroval, se otřelo něco černého a měkkého. Byla to jedna z krys, které v tomto vězení hnízily. Předchozí noci, když spal, krysy v rohu této malé místnosti něco tiše hryzaly. Pokaždé, když ho tento zvuk probudil, odříkal modlitbu za oněch pět křesťanů, kteří byli nepochybně již dávno zabiti na popravišti. Odříkáváním této modlitby se pokoušel utišit výčitky svědomí, jež ho trápily za to, že je musel opustit.

Jelikož misionář zaslechl vzdálené kroky, rychle skrčil své natažené nohy a vzpřímeně se posadil. Nechtěl, aby ho stráž, která mu nosila jídlo, viděla v ledabylé pozici. Dokonce ani ve vězení si nedovolil chovat se tak, aby si vysloužil výsměch Japonců.

Kroky se postupně blížily. Misionář si usmyslel, že se musí usmívat, takže když zaslechl rachocení klíče zasouváního do zámku, vykouznil na tváři úsměv. Chtěl ho mít na tváři vždy, dokonce i když se blížila smrt.

Dveře se se skřípotem otevřely a světlo zalilo tmavou hliněnou

podlahu jako roztavený cín. Zamrkal očima a usmál se směrem ke dveřím, a pak spatřil, že to nebyla obvyklá stráž, kdo za ním přišel. Zírali na něj dva úředníci v černém oděvu.

„Vylez!“ rozkázal mu namyšleně jeden z nich. Misionářovi hlavou projelo slovo „propuštění“ a zaplavila ho vlna radosti.

„Kam jdeme?“ řekl nenuceně s úsměvem misionář, ale nohy se mu malinko podlamovaly. Zarytě mlčící úředníci jej vedli z cely, při chůzi se jim houpala ramena. Tento způsob chůze typický pro Japonce misionáři, jenž si byl jistý, že bude propuštěn, nyní připomínal legrační chůzi malého dítěte.

„Podívej se,“ zastavil se náhle jeden z úředníků, ohlédl se zpět přes rameno a pokynul mu bradou směrem na dvůr, který byl vidět oknem v chodbě. Venku se začínalo stmívat. Na zemi byly rozprostřeny slaměné rohože, položena vědra s vodou a dvě stoličky vedle sebe.

„Víš, co to je?“ zasmál se jakoby pohrdavě druhý úředník a dlaní s nataženým ukazováčkem předvedl podříznutí krku.

„Tohle!“

Škodolibě pozoroval, jak misionářovo tělo ztuhlo.

„Ten cizák se třese!“ řekl.

Misionář zatnul obě ruce, aby překonal stud a vztek, jenž se v něm vzedmul. Tito bezvýznamní úředníci jej zastrašovali už dva dny a pro někoho s tak velkou hrdostí bylo nesnesitelné, že dovolil těmto mužům, byť jen na moment, uvidět v jeho tváři strach. Kolena se mu třásla po celou cestu z vězení až do protější budovy.

Stmívalo se a budova byla prázdná bez známky něčí přítomnosti. Než úředníci odešli, přiměli ho složit si nohy do formálního sedu na studené lesklé podlaze v místnosti, do níž jej přivedli. Misionář se zalykal radostnou jistotou, že propuštění je již nablízku. Byl jako malé dítě, které uloupilo nějaké jídlo a teď se jím cpe.

(Pohled. Je to, jak jsem si myslel.) zamumlal a pocít ponížení, který před chvílí cítil, se rozplynul a byl nahrazen sebejistotou, že jeho úsudek nebyl mylný.

(Je to tak jednoduché představit si, co si Japonci myslí.)

Věděl, že bez ohledu na to, zda ho mají rádi, či ne, Japonci život někoho, kdo jim může být užitečný, určitě ušetří. Jeho tlumočnické schopnosti byly pro vůdce této země, kteří byli uchvázeni vidinou zisku ze zahraničního obchodu, ještě stále nepostradatelné. To byl důvod, proč kníže Tokugawa i nyní šógun dovolovali misionáři žít ve městě, přestože křesťany nenáviděli. Kníže Tokugawa chtěl ještě jeden přístav, který by velikostí nezaostával za Nagasaki, a z něhož by mohli obchodovat s dalekými zeměmi. Obzvláště byl nakloněn otevření obchodních vztahů daleko za mořem s Novým Španělskem a v tomto smyslu poslal několik dopisů španělskému místokráli v Manile. Misionář byl kvůli tomu, aby tyto dopisy přeložil a do japonštiny převedl i jeho odpovědi, opakovaně povolán do edského hradu.

Avšak knížete Tokugawu spatřil jen jednou. Když doprovázel vyslance z Manily do hradu, tak v tmavé audienční síni viděl starce, který bezhlesně seděl na sametové židli. Stařec nepromluvil ani slovo, pouze bez pohnutí naslouchal konverzaci mezi členy Rady starších a vyslancem a stejně bezvýrazným pohledem si prohlížel zvláštní dary, které vyslanec přinesl. Přesto se misionáři tento bezvýrazný obličej a prázdné oči vryly do paměti, vzbuzovalo to v něm pocit blížící se strachu. Tím starcem byl kníže Tokugawa, byla to tvář politika, pomyslel si.

Z chodby zaslechl něčí kroky. Misionář seděl se sklopenou hlavou, když uslyšel suché šustění šatů.

„Pane Velasco.“

Misionář zvedl hlavu. Na vyvýšeném pódiu seděl pan Gotó Šózaburó, vládní poradce pro obchod (inspektor pro oběživo), a na dřevěné podlaze vedle něj byli oni dva úředníci. Pan Gotó si misionáře chvíli prohlížel s vážným výrazem ve tváři tak typickým pro Japonce, pak vzdychnul a řekl: „Jste volný. Vše to byl jen omyl na straně úředníků.“

„Rozumím.“

Misionář byl šťastný. S pocitem zadostiučinění pohlédl na oba úředníky, kteří jej ponižovali. Byl to víceméně stejný pohled, jež věnoval věřícím, když jim odpouštěl jejich hříchy.

„Ale, pane Velasco...“ Šaty opět suše zašustily, když se pan Gotó zvedal, a jeho obličej vypadal zahořkle, když vyhrknul: „Víte, že v Edu nežijete jako křesťanský padre. Pokud by se za vás nepřimluvil znovu někdo vlivný, těžko předvídat, co by se s vámi stalo.“

Vládní poradce pro obchod tím měl na mysli, že misionář tajně navštěvuje věřící. Bez ohledu na to, co je dovoleno na území ostatních knížat, tento rok bylo stavění kostelů a praktikování křesťanství v oblastech pod přímým dohledem knížete Tokugawy přísně zakázáno. Nežil v tomto městě jako kněz, ale jako tlumočník.

Poté, co pan Gotó odešel, dva úředníci s výrazem naprosté nelibosti pokynuli misionáři svými bradami, že má odejít jiným východem. To už nastala noc.

Misionáře poslali v nosítkách zpět do jeho bydliště v Asakuse. Shluk stromů rýsujících se proti noční obloze byl orientačním bodem vedoucím k jeho domku. Skupina nemocných leprou si zde vybudovala osadu, a ještě před dvěma lety zde pro ně Pavlův řád provozoval malou nemocnici. Nemocnice byla zbořena, ale misionáři spolu s mladým knězem jménem Diego a s jedním Korejcem bylo dovoleno zůstat v malé chýši, která přetrvala z předchozí stavby.

Diego a Korejec jej přivítali s výrazem překvapení a doslova jej obklopili, když hltal rýži a sušenou rybu. V nedalekém hájku pronikavě křičel pták.

„Kdybyste to nebyl vy, tak by vás Japonci tak rychle nepropustili, že ne“, řekl otec Diego, zatímco obsluhoval misionáře. Misionář se pouze usmál, ačkoli vnitřně si v klidu vychutnával pocit zadostiučinění a vítězství.

„Japonci mě nepropustili,“ poučil Diega s pohledem, který mohl být jak výrazem pokory, tak arogance. „Pán si ode mě něco přeje. A byl to Pán, kdo mě propustil, abych uskutečnil jeho dílo.“

(Pane,) modlil se misionář v duchu během jídla, (Tvé dílo nikdy nevyjde naprázdno... Právě kvůli tomu jsi mě zanechal při životě.)

Neuvědomoval si, že jeho modlitba obsahovala špetku pýchy nepřislušející knězi.

O tři dny později vzal misionář s sebou Korejce a vydali se do sídla vládního poradce pro obchod, aby vyjádřili poděkování za propuštění. Protože věděl, že japonští vysocí úředníci mají rádi víno, přinesl s sebou několik lahví mešního vína.

Poradce měl zrovna návštěvu, ale misionář byl uveden do stejného pokoje, aniž by musel čekat v oddělené místnosti. Když vešel dovnitř, pan Gotó mírně přikývl, nicméně pokračoval v hovoru. Očividně chtěl, aby misionář slyšel, co zde bude řečeno.

V rozhovoru byla opakovaně zmiňována místní jména Cukinoura a Šiogama. Poradce a zavalitý postarší muž si v klidu povídali, že z Cukinoury by mohl být ještě větší přístav než Nagasaki.

Ačkoli se misionář nenuceně díval do zahrady, která se otevírala před pokojem, bedlivě rozhovor poslouchal. Se zásobou vědomostí, které nashromáždil za tři roky jako tlumočník, měl pocit, že měl jakousi, přestože velmi mlhavou, ideu o pozadí tohoto rozhovoru.

Už několik let kníže Tokugawa toužil po přístavu ve východní části Japonska, který by mohl konkurovat Nagasaki. Z vnitropolitického hlediska leželo Nagasaki příliš daleko od východního Japonska, které ovládal kníže Tokugawa, a pokud by náhodou nějaký mocný kníže na Kjúšú proti němu povstal, o tento přístav by ho mohl snadno připravit. Navíc některá mocná knížata na Kjúšú jako kníže Šimazu nebo kníže Kató nadále podporovali rod Tojotomi v Ósace*, jež se zatím vymykala jeho moci. Z hlediska zahraniční politiky knížete Tokugawu netěšilo, že lodě z Manily a Macaa kotvily pouze v Nagasaki. Nechtěl využívat prostřednictví Manily, toužil navázat obchodní spojení přímo se zdrojem

* V Ósace se po bitvě u Sekigahary (1600), během níž Tokugawa Iejasu jako vítěz získal kontrolu nad většinou území Japonska, opevnily poražené rody v čele se synem a manželkou bývalého vládce a sjednotitele Japonska, Tojotomiho Hidejosiho (1536-1598).

obchodu, s Novým Španělskem. Hledal proto ve východních provinciích, jež byly pod jeho nadvládou, dobrý přístav, který by zvládl obchodování s Novým Španělskem. Jeden přístav na východě už byl, jmenoval se Uraga, ale kvůli prudkosti mořského proudu všechny lodě, které se k Uraze pokoušely přiblížit, ztroskotaly. Proto kníže Tokugawa nařídil vlivnému knížeti, jehož území na severovýchodě leželo ze všech oblastí k mořskému proudu Kurošio nejbližší, aby našel nějaký vhodný přístav. Cukinoura a Šiogama byla pravděpodobně místa, která připadala v úvahu.

(Ale proč chce poradce, abych si tenhle rozhovor vyslechl?)

Misionář se kradmo podíval na obličej obou Japonců. Gotó se na něj otočil, jako by na sobě jeho pohled ucítil.

„Znáte pana Išidu? Tohle je pan Velasco, kterému bylo dovoleno zůstat v Edu jako tlumočník,“ představil jej zavalitému muži. Ten se usmál a mírně uklonil.

„Byl jste někdy na severovýchodě?“

Misionář s rukama spočívajícíma na kolenou zavrtěl hlavou. Za léta praxe znal i on etiketu a způsoby chování Japonců v takových situacích.

„Na území pana Išidy to není jako v Edu,“ pronesl poradce s nádechem ironie. „Prý tam křesťany netrestají. Mohl byste se tam zcela bez obav volně pohybovat, pane Velasco.“

Samozřejmě i misionář si byl této skutečnosti vědom. Kníže Tokugawa zakázal křesťanství v oblastech pod svou přímou kontrolou, avšak nenutil ostatní knížata, aby ho následovali, protože se obával, že křesťanští věřící a samurajové by proti němu mohli povstat. Diskrétně toleroval spousty věřících, kteří utekli do západních provincií nebo na severovýchod, když byli vyhnáni z Eda.

„Pane Velasco, slyšel jste někdy o Šiogamě nebo Cukinouře?“ stočil poradce hovor zpět k zmiňovaným místním jménům. „Jsou to mimořádně dobrá přístaviště na severovýchodě.“

„Hodláte z nich vybudovat přístavy, jako je Uraga?“

„To je část našeho plánu. Ale mohli bychom v nich také stavět lodi, jaké máte vy jižní barbaři.“

Misionáři to na chvíli vyrazilo dech. Podle toho, co věděl, Japonci v té době měli jen šógunátem licencované lodě vytvořené podle malých siamských a čínských plachetnic. Nedisponovali loděnicemi, ani znalostmi potřebnými k postavení galeon schopných přeplout oceán. A i kdyby byli schopni takovou loď postavit, zcela určitě by se na ní nedokázali plavit.

„Budou je stavět Japonci?“

„Pravděpodobně. Šiogama a Cukinoura leží u oceánu a lze tam pokácet spoustu dobrého dřeva.“

Misionář přemýšlel, proč poradce o této tajné záležitosti hovoří tak otevřeně v jeho přítomnosti. Rychle posoudil výrazy obličejů obou mužů a snažil se vymyslet vhodnou odpověď.

(To určitě znamená, že použijí posádku té lodi.)

Předchozího roku se loď, která vezla španělského vyslance z Manily, jemuž Velasco tlumočil na edském hradě, ocitla na zpáteční cestě v bouři a byla vyvržena na břeh v Kišú. Opravy nepřipadaly v úvahu, loď proto byla zadržována v Uraze. Vyslanec a posádka lodi byli stále v Edu, kde trpělivě čekali na další loď, která je měla vyzvednout. Možná, že Japonci měli v plánu použít tyto námořníky, aby jim pomohli postavit galeonu, jakou měli oni.

„Už o tom bylo rozhodnuto?“

„Kdepak, kdepak. Je to jen takový nápad.“

Poradce odvrátil zrak do zahrady. Misionář znal poradcův způsob uvažování, věděl, že to je signál, aby už odešel, takže poté, co stručně poděkoval za propuštění, místnost opustil.

Zastavil se a uklonil vazalům v předsáli. „Takže Japonci mají v plánu přeplout Tichý oceán sami a dostat se až do Nového Španělska?“ pomyslel si.

(Tihle lidé jsou jako mravenci. Zkusí udělat cokoli.)

Misionáři se vybavili mravenci, kteří, když narazí na louži s vodou, obětují své životy, aby vytvořili most pro ostatní. Japonci byli rojem mravenců se stejnými instinkty.

Kníže Tokugawa usiloval o obchod s Novým Španělskem po několik let, ale místokráľ pro Manilu tyto žádosti nepřímou odmítal.

Španělé si totiž chtěli udržet monopol nad zahraničním obchodem v celém Tichém oceánu.

Ale pokud se Japonci chystali najmout španělské námořníky zadržované na pevnině, aby jim postavili loď, budou zcela nepochybně potřebovat misionáře jako tlumočníka. Misionář začal postupně chápat, proč Gotó zařídil, aby ho před čtyřmi dny propustili z vězení. Gotó naznačil, že jeho propuštění bylo dosaženo díky přimluvě jistého člověka, a možná, že ten jistý člověk byl vysoce postavený člen Rady starších zodpovědný za celý plán. Anebo to byl možná tenhle Išida, který si právě povídal s Gotóem. Bůh měl své upotřebení pro každého člověka, avšak Japonci využívali jen ty, kteří jim mohli být ku prospěchu. Nahnali misionáři strach, a pak ho propustili právě proto, že jim mohl být užitečný. Tuto techniku využívali Japonci často.

Diegovi a Korejci žádné podrobnosti z dnešního rozhovoru neposkytl. Diego byl duchovní stejně jako Velasco, byť o něco mladší, a také přišel do Japonska z Manily jako člen Pavlova řádu. Vskrytu se však misionář svému kolegovi s očima zarudlýma jako králík vysmíval. Během let v semináři nedokázal potlačit pocit pohrdání, které zaplavovalo jeho srdce, kdykoli potkal svého upřímného, ale neschopného přítele. Věděl, že to od něj nebylo hezké, ale tato špatná vlastnost se zcela vymykala jeho kontrole.

„Přišel dopis z Ósaky.“

Diego sáhl do kapsy svého obnošeného kněžského roucha a spolu se svým růžencem vytáhl otevřený dopis. Pak se se zvlhlýma očima zadíval na misionáře a řekl: „Petrovci nás zase kritizují.“

Misionář si rozložil dopis pod svíčku, jejíž plamen plápolal sem a tam jako poletující můra. Na papíře byly zažloutlé stopy po kapkách deště, takže inkoust byl rozpitý. Dopis byl napsán téměř před dvaceti dny jeho nadřízeným v Ósace, otcem Muňozem, a stálo v něm, že zahořklost edského knížete Tokugawy vůči Ósace se stupňuje a že vazalové knížat, která jím byla během bitvy u Sekigahary poražena, jeden po druhém vstupují do ósackých služeb.

Po těchto úvodních poznámkách otec Muñoz zmínil, že provinciál Petrova řádu pro oblast Kinki poslal do Říma dopis, v němž kritizoval metody šíření víry Pavlova řádu.

„Kněží Petrova řádu si stěžují, že zbytečně vzbuzujeme hněv knížete Tokugawy a šóguna, když zůstáváme ve styku s japonskými ovečkami, navzdory zákazu misijní činnosti v Edu, a že v důsledku toho bude pronásledování brzy rozšířeno na oblasti, kde stále ještě máme dovoleno kázat.“

Misionář potlačil narůstající vztek a strčil dopis zpět Diegovi.

„Jsou tak namyšlení!“

Kdykoli se misionář rozčilil, jeho krk a tváře zrudly. Kritika ze strany Petrova řádu nebyla ničím novým. Neustále pokoutně posílali do Říma listy pomlouvající Pavlův řád. A jedinou příčinou byla žárlivost. Od doby, kdy před šedesáti třemi lety František Xaverský poprvé vstoupil na půdu Japonska, Petrův řád, který František ustavil, si zde monopolizoval misijní činnost. Když asi před deseti lety papežský výnos „*Onerosa Pastoralis*“ papeže Klementa VIII. dovolil šíření víry v Japonsku ostatním řádům, petrovci začali ze zoufalství očerňovat ostatní bratrstva.

„Petrovci zapomínají, že oni sami jsou důvodem, proč jsou zde křesťané pronásledováni. Měli by si vzpomenout, kdo vyvolal hněv dnes již zesnulého Hidejošiho.“

Diego k němu nesměle vzhlédl svýma zarudlýma očima. Misionář se do nich zadíval a došel k závěru, že s tímhle neschopným knězem nemá smysl se o čemkoli radit. Od jejich příjezdu do Japonska uplynuly už tři roky, avšak Diego stále nedokázal dostatečně hovořit japonsky. Trávil své dny jako poslušná ovce, dělal jen to, co mu nařídili jeho nadřízení.

O několik desetiletí dříve Petrův řád získal v Nagasaki pozemky, které byly v podstatě jejich kolonií, a z úrody, kterou sklídili, financovali své misijní úsilí. Neměli sice vlastní vojenský potenciál, ale uplatňovali na svém území zdaňovací a soudní právo. Bylo všeobecně známo, že když se Hidejoši po dobytí Kjúšú o této situaci dozvěděl, rozlítil se. Trval na tom, že se jedná o invazi pod

pláštěm misijní činnosti, a vydal zákaz křesťanství. Přesně tyto jejich aktivity daly podnět k pronásledování, jež zmařilo další vyhlídky na misijní činnost v Japonsku, a petrovci přesto alibisticky zapomněli na svou roli v celé záležitosti.

„Ale,“ řekl zmateně Diego, „co máme... odpovědět do Ósaky?“

„Můžeme petrovcům říct... Že se o mě už nemusí strachovat,“ vyprskl misionář a pokrčil při tom rameny. „Brzy odejdu z Eda na severovýchod.“

„Na severovýchod?“

Misionář se otočil zády ke svému ohromenému druhovi a bez odpovědi opustil místnost. Vešel do skladiště, které nazývali „svatyně“, sfoukl plamen svíčky a klekl si na tvrdou dřevěnou podlahu. Tento kající postoj zaujímal už od dob, kdy byl v semináři v Seville, pokaždé, když byla raněna jeho pýcha, nebo když se snažil potlačit vztek, který v něm vzkypěl. Zápach sfouknutého knotu svíčky jej štípal do nosu a ve tmě slyšel drobné škrabání švába.

(Bez ohledu na to, kdo mi co vyčítá, Ty víš, jaké mám schopnosti,) mumlal si a podpíral si při tom čelo rukama. (Ty mě potřebuješ, a proto jsi mě zachránil z vězení. Stejně jako jsi Ty vydržel krutosti a křivé obviňování saduceů a farizeů, stejně tak si já nebudu nic dělat z pomluv petrovců.)

Šváb lezl bez obav přes jeho bosou nohu zalepenou blátem. V hájku znovu pronikavě zakřičel pták. Misionář zaslechl, jak Korejec zavírá dveře jejich chýše.

(Japonci si postaví galeonu.)

Opět mu před očima zableskl výjev s černými mravenci přecházejícími louži na cestě za potravou. V honbě za ziskem z obchodu s Novým Španělskem se Japonci konečně chystali přeplout Tichý oceán, stejně jako se černí mravenci dostanou přes louži. Misionář vycítil, že by mohl jejich hamižnost využít ku prospěchu misie.

(Můžeme jim zajistit zisk a za to získat svobodu šíření víry.)

Petrovci neměli schopnosti k uskutečnění takového obchodu. Stejně tak dominikáni a ani augustiniáni. Neschopní řeholníci jako Diego to také nemohli dokázat. Misionář si byl jistý, že on sám

toho schopný je. A aby toho dosáhl, bude muset odstranit předsudky, které k nim chovají Japonci. Nesmí opakovat stejné chyby, jichž se dopouštěli petrovci.

(Kdybych byl biskup Japonska...)

Našeptávání světských ambicí, které ho neustále uváděly do rozpaků, znovu znělo v jeho uších. Kdyby byl jmenován biskupem a měl dohled nad plánováním a prováděním misijní činnosti v Japonsku, mohl by napravit chyby, které tolik desetiletí páchali kněží Petrova řádu. Styděl se za to, ale těmto myšlenkám se nemohl ubránit.

Z kopců hnědého, vyschlého mokřadu stoupal za jasných dnů k obloze kouř z pálení dřevěného uhlí. Blížila se dlouhá zima, a rolníci proto po celé dny pracovali. Když byla z neúrodných políček sklizena rýže a proso, ženy a děti tloukly slupky a oddělovaly zrna od plev. Tato úroda se odevzdávala jako daň, nesloužila jim jako jídlo. Zvadlou trávu, kterou požali během těchto prací, nechali uschnout tam, kde ji pokosili. Pak ji uskladnili ve stájích. Čerstvé seno jim mohlo v dobách hladomoru posloužit jako potrava. Nasekalo se pak a rozmělnilo na prášek v kamenném hmoždíři.

Samuraj obcházel mokřad ve stejném pracovním oděvu zvaném *hangiri*, jaký měli rolníci. Někdy rolníky oslovil a popovídal si s nimi, jindy se k nim přidal a skládali spolu dříví na sebe kolem domu. V mokřadu se takovýmto stěnám dříví říkalo dřevostrovy.

Měli také své radosti a strasti. Také tento podzim ve vesnici umřeli dva staříci, avšak chudí rolníci takové mrtvé pohřbívali do polí blízko kopců a vždy na ně položili jen kámen. Zapichovali násadami do země staré srpy, které mrtví používali během života, a rovněž bylo v tomto mokřadu zvykem nechávat vedle kamenů jejich opotřebované misky. Samuraj často vídal, jak do misek s uraženými hranami děti hází květiny, ale takto byli zesnulí pohřbívání pouze v letech, kdy nebyl hladomor. Od otce

slyšel, že za neúrodných roků starci náhle mizeli a po zmizelých se nikdo neptal. Ve stejné roční době se rovněž konal Obřad velkého mistra*, kdy se jedly v hrnci vařené, nesolené knedlíčky obsahující lístky trávy. V tento den navštěvovali rolníci jeden po druhém jeho dům, aby se s ním pozdravili, pojedli knedlíčky, kterými je pohostil, a zase odešli.

Za jednoho jasného dne přišel rozkaz k pracovní službě, o němž se zmiňoval pan Išida. Samuraj měl z mokřadu poslat dva muže. Když rozkaz převzal, zašel spolu s Jozóem navštívit strýcovu vesnici.

„Slyšel jsem o tom. Slyšel,“ tvářil se strýc vesele. „Prý v Ogacu na horách kácejí cedry, aby postavili válečnou loď. Nejspíš je už bitva s Ósakou na spadnutí.“

„Válečnou loď?“

„Přesně tak.“

Samuraj strýci ještě neprozradil, co mu řekl pan Išida. Tížila jej představa, že bude muset zase poslouchat nekonečné lamentování svého nespokojeného strýce. Když však už nastala doba, kdy k žádné bitvě nedojde, proč tedy jejich pán nechal postavit válečnou loď? I samuraj se nad tím velice podívoval. Možná že Rada starších tajně na hradě plánuje něco, o čem lidé s jeho postavením nevědí.

„Roku, měl bys zajet do Ogacu a zjistit, co se chystá.“

Hlas jeho strýce zněl vzrušeně, jako by už bitva měla každou chvíli začít. Samuraji se do jednoho a půl dne cesty vzdáleného Ogacu příliš nechtělo, ale protože svého otce i strýce vždy poslouchal, i tentokrát mlčky přikývl. Pomyslel si, že bude lepší se o všem přesvědčit na vlastní oči, a pak starce, který se nedokázal smířit s během věcí, možná přesvědčí.

* Původně buddhistický obřad spojený s uctíváním „velkého mistra“ (*daiši*). Termínem „velký mistr“ jsou většinou označováni zakladatelé esoterických sekt Tendai a Šingon, mnichové Saičó (767–822) a Kúkai (774–835), ale také jiní významní představitelé těchto a jiných sekt. Později tyto obřady zlidověly a v různých oblastech Japonska jsou spojovány s pojídáním neobvyklých pokrmů.

Vybral z vesnice dva muže na pracovní službu a druhý den už zas seděl na koni. Ogacu leželo u moře v provincii Rikuzen, v zátoce vykousnuté do pevniny jako zub na pile. Vyrázil z mokřadu brzy ráno, a když za soumraku dorazil k moři, dopadaly na jeho tváře ze zamračené oblohy sněhové vločky. Pronajal si nocleh v ponuré rybářské vesnici zvané Mizuhamu. Jelikož zde byl hukot moře slyšet celý večer, mladíci, které vzal samuraj s sebou, vystrašeně zírali na jeho tvář. Podle vyprávění rybářů se prý už v horách u Ogacu shromáždili nádeníci na pracovní službu a začali kácet stromy.

Druhý den ráno Mizuhamu opustili. Bylo sice jasno, ale foukal silný vítr, na moři burácely chladivé vlny a vytvářely bílou pěnu. Mladíkům, kteří kráčeli za koněm, byla očividně zima. Brzy byl výhled na moře přerušen pohledem na ostrov, načež se před nimi vynořila tichá zátoka. Na kopcích směrem k zátoce bylo již postaveno několik chatrčí pro nádeníky a z dálky bylo slyšet pronikavé zvuky sekyr kácějících stromy. V zátoce, jež byla na rozdíl od rozbouřeného otevřeného moře chráněna před větrem ostrovem a kopci, se už na hladině vznášely spousty vorů.

Ohlásili se ve strážnici a když úředník zapsal jména mladíků, které s sebou samuraj přivedl, vběhl dovnitř sluha a oznámil, že za chvíli dorazí člen Rady starších pan Širaiši. Ve strážnici na chvíli zavládl zmatek, ale pak mu úředníci vyšli se vši důstojností naproti.

Spolu s nimi na jeho příchod čekal i samuraj a zakrátko všichni uviděli, jak se k nim pomalu blíží průvod asi deseti mužů na koních. K samurajovu velkému překvapení mezi nimi bylo čtyři, pět cizinců. Poprvé v životě je viděl na vlastní oči. Zapomněl se uklonit, jen na ně upřeně zíral.

Všichni cizinci měli na sobě stejné cestovní šaty jako on, nejspíš jim byly přiděleny v Japonsku. Avšak tváře měli červené jak od pití *sake*, na nich jim rašily kaštanové vousy a všichni zvědavě okukovali svahy kopců, odkud se ozývalo kácení stromů. Jeden z cizinců uměl japonsky, povídal si s jezdci vedle sebe.

Když průvod projel kolem stojících úředníků, pronesl jeden z jezdců jméno jeho otce: „Nejsi Gorózaemonův syn?“ Byl to pan Širaiši. Samuraj způsobně sklopil hlavu. „Slyšel jsem toho o tobě hodně od pana Išidy. Bojoval jsem s tvým otcem během bitvy u Kórijamy a u Kuboty.“

Samuraj naslouchal hlasu pana Širaišiho s naprostou pokorou. Polovina úředníků se přidala k průvodu, a když po chvíli zmizeli za kopci, tak ti, kteří zůstali, se závistí pohlíželi na samuraje, jemuž se dostalo mimořádné pozornosti pana Širaišiho. To proto, že tento pán byl jedním z členů Rady starších jejich knížete.

Samuraj si tento radostný pocit náležitě vychutnával a připravoval se na cestu domů. Po příchodu sem zjistil, že ta velká loď, kterou stavěli v zátoce, nebyla válečná, ale šogunátem licencovaná loď, díky níž se zpět do své země vrátí cizí námořníci, kteří před rokem ztroskotali u Kišú. Cizinci, které viděl před chvílí, byli právě těmito námořníky a šogunátní loď se staví podle cizího vzoru dle jejich instrukcí.

Stejně jako cestou sem strávil jednu noc v Mizuhamě a následujícího dne byl zpět v mokřadu. Když strýc, jenž se ho už nemohl dočkat, vyslechl vyprávění svého synovce, v jeho pohublé tváři bylo vidět mírné zklamání, ale to, že se samurajem promluvil pan Širaiši, v něm probudilo naději, a stále dokola požadoval, ať mu samuraj tuto příhodu vypráví znovu.

Takto skončil podzim a přišla zima. Mokřad byl přikrytý sněhem a nad ním vál každý večer vítr. Přes den splétali sluhové srocní kolem ohniště provazy. Tyto provazy, jimž se zde říkalo motózy, se protahovaly sedly, aby se jimi ke koňům přivázal náklad, nebo sloužily jako koňské popruhy či opratě. Někdy u ohniště jeho žena Riku vyprávěla mladšímu synovi Gonširóovi pohádky. Samuraj v takových chvílích také mlčky poslouchal a lámal při tom suché větve. Byly to příběhy, které samuraji v dětství vyprávěla jeho zesnulá babička a maminka, příběhy o zbavování se kouzelných lišek nebo o mužích, které tyto lišky napálily. Nic se v tomto kraji ani trochu nezměnilo.

Přišel Nový rok. V mokřadu se obětovaly rýžové koláčky božstvu nového roku a připravovaly koláčky z červených fazolí, které si jinak dopřát nemohli. Tentokrát prvního dne v roce nesněžilo, ale stejně jako každý rok foukal v noci vítr a vydával při tom smutné, kvílivé zvuky.

Na vyvýšeném pódiu v potměném sále seděli v řadě vedle sebe členové knížecí Rady starších. Zasmušilé, bezvýrazné obličejové těchto Japonců misionáři připomínaly sochy buddhů, které kdy si viděl v jednom buddhistickém chrámě v Kjótu, ale za dlouhá léta pobytu v této zemi dobře pochopil, že tyto prázdné obličejové nejsou znakem toho, že by o ničem nepřemýšleli, nýbrž že ve skrytu duše spřádají prohnáné plány.

Vedle něj byl španělský vrchní lodní inženýr, kterého přivedli z Eda a jemuž mimořádně dovolili sedět na stoličce. Tento muž na rozdíl od misionáře neuměl sedět po japonském způsobu. Stranou dál od nich byl hradní písař s pohledem upřeným do jednoho bodu před sebou s oběma rukama položenýma na kolenou.

Poté, co si vyměnili zdoluhavé pozdravy a misionář je přetlumočil, stočila se řeč k hlavnímu tématu.

„Nejprve délka lodě bude činit 18 *kenů*. Šířka bude 5 a půl *kenu* a výška 14 *kenů*, 1 *šaku* a 5 *sunů**.“

Stařešinové však chtěli spíše vědět, jaký bude mít galeona, která bude brzy postavena, tvar.

„Bude mít dva stěžně, hlavní bude vysoký 15 *hiro*** , vedlejší 13 *hiro*. Trup lodi bude natřený lakem.“

Misionář tlumočil jednotlivá slova vrchního inženýra a při tom přemýšlel, jak asi Japonci hodlají tuto loď využít. Stařešinové dále

* 1 *ken* je stará měrná jednotka odpovídající zhruba délce 1,8 m. 1 *šaku* odpovídá asi 30,3 cm a 1 *sun*, známý též pod termínem „palec“, měří 3,03 cm.

** 1 *hiro* odpovídá délce 6 *šaku*, tedy zhruba 1,8 m, podobně jako 1 *ken*.

řekli, že by chtěli vědět, jaký je rozdíl mezi japonskou šógunátní lodí a galeonou. Poměr délky a šířky je u galeony 3,3 ku 1, což umožňuje zvýšit rychlost plavby. Kromě běžných a ráhnových plachet bude mít plachty trojúhelníkové, díky nimž může rychle změnit kurs podle směru větru. Když vrchní inženýr takto odpovídal a misionář to tlumočil, stařešinové – a obzvláště uprostřed sedící pan Širaiši – měli zvědavostí nastražené uši, ale když výklad skončil, v jejich obličejích znovu zavládla bezvýraznost, jako by se náhle ponořili do hluboké bažiny.

Kníže již na stavbu této velké lodě shromáždil do Ogacu z vlastního knížectví dvě stě tesařů a sto padesát kovářů, ale k tomu, aby stavbu urychlil, potřeboval téměř dvakrát tolik řemeslníků. Vrchní inženýr si stěžoval, že i počet nádeníků je stále nedostatečný.

„Říká, že jelikož jsou na podzim často bouře, a protože plavba z tohoto místa do Nového Španělska trvá dva měsíce, je žádoucí vyplout na začátku léta.“

Stařešinové pana knížete si šíří oceánu nedokázali ani představit. Moře bylo pro Japonce po dlouhou dobu velkým vodním příkopem, který je chránil před barbary. Necháпали, kde je Nové Španělsko. Nyní si už ale i oni začínali uvědomovat, že daleko za tímto mořem jsou velké bohaté země a žijí v nich různí lidé.

„Pana knížete o tom zpravíme. O počty lidí si také nemusíte dělat starosti.“

Ostatní stařešinové zachovávali mlčení, ale pan Širaiši vzal stížnost vrchního inženýra velkoryse na vědomí. Vrchní inženýr za tento projev dobré vůle vřele poděkoval. „Není třeba děkovat. Jak jsem už dříve řekl, tuto velkou loď stavíme, protože si od vás také něco přejeme,“ zasmál se ironicky pan Širaiši.

Tím přáním bylo získání slibu od místokrále pro Nové Španělsko, že bude do jejich knížectví po mnoho let posílat své lodě. Kníže hodlal získat od knížete Tokugawy svolení k tomu vybudovat obchodní přístav, který by se mohl měřit s Nagasaki na Kjúšú. Po vracějících se námořnících chtěli stařešinové pouze to, ať místokráli pro Nové Španělsko přání jejich knížete sdělí.